

Plukovník Ing. Karel K o z á k

Síly rychlého nasazení a jejich místo v AČR

V časopise *Vojenské rozhledy* č. 1/1996 je zveřejněn vysoce hodnotný článek genmjr. Ing. E. Antušáka „Armáda ČR na historické křižovatce“. Zaujala mne část otázky, uvedená na str. 28 v 1. odstavci: „**Jak profilovat koncepci výstavby AČR do roku 2005.**“ Dále pak pojem „**mírové reakční síly**“ na str. 29.

Protože se zabývám problematikou **síl rychlého nasazení**, chtěl bych svým článkem aspoň částečně ukázat jednu z variant možných odpovědí na otázku budoucí koncepce AČR.

* * *

Za nejvhodnější způsob přístupu k řešení považuji seznámit se s materiály, které se touto problematikou zabývají v zahraničních armádách. Zde je však možné setkat se s rozdílným přístupem v tom, ze kterých zahraničních armád si převzít zkušenosti.

Rozhodující je volba kritérií. Jednou z variant jsou kritéria **počtu obyvatel a rozlohy země**, jak je uvedeno v časopise VR č. 1/96 na str. 104. Pak přicházejí v úvahu armády Belgie, Holandska, Finska, Rakouska i dalších zemí. Pouhé srovnání počtů obyvatelstva a rozlohy země sice poskytne nějaké číselné údaje, ale bez konkrétního geopolitického prostředí a vojensko-politické situace to nemá podstatný význam.

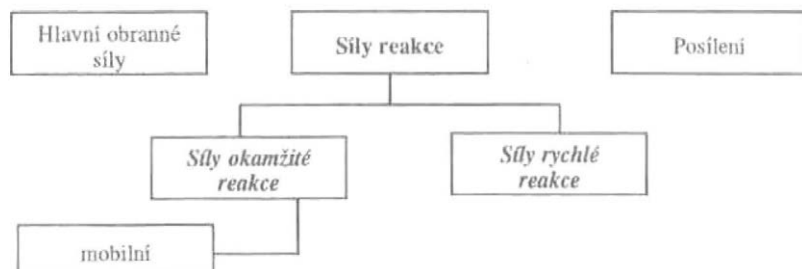
Jinou variantou mohou být např. kritéria: **geostrategická poloha, bezpečnostně-politická situace, úroveň teorie vojenského umění, schopnost tvořivého přizpůsobení teorie praxi**. Dávám přednost této druhé variantě a zkušenosti využívám následujícím způsobem.

Z hlediska geostrategické polohy považuji za vhodné využít zkušeností našich sousedů, Německa a Rakouska, pro jejich společné umístění ve střední Evropě, srovnatelné zájmy a lze říci i rizika. Z hlediska bezpečnostně-politické situace dávám přednost řešení situace v rámci NATO, což je v souladu s naší zahraniční politikou. Zde mám na mysli novou strategickou koncepci, která se mimo jiné zabývá strukturálním uspořádáním ozbrojených sil. Co se týká úrovně teorie vojenského umění, považuji za nejlepší v Evropě německou teorii vojenského umění a její realizace v koncepci *HEERESSTRUKTUR 5*. Schopnost tvořivého přizpůsobení teorie praxi prokázalo nejlépe Rakousko změnou strategické koncepce, vyplývající z reálné situace Rakouska od začátku 90. let a realizovanou v koncepci *HEERESGLIEDERUNG-NEU*.

V následující části bych chtěl ukázat možnost využití zkušeností z NATO, Německa a Rakouska **pro řešení problematiky sil rychlého nasazení v AČR**.

Nová strategická koncepce NATO rozděluje konvenční ozbrojené síly následovně:

Používaný název **síly reakce** je adekvátní pojmu **síly rychlého nasazení** v AČR. Tyto síly jsou předurčeny pro řešení krizových situací, v době míru jsou naplněné, a to převážně

profesionály. Mají mnohonárodnostní charakter, vysoký stupeň pohotovosti a jsou schopny rychlého nasazení nejen v celém pásmu odpovědnosti NATO, ale i mimo ně.

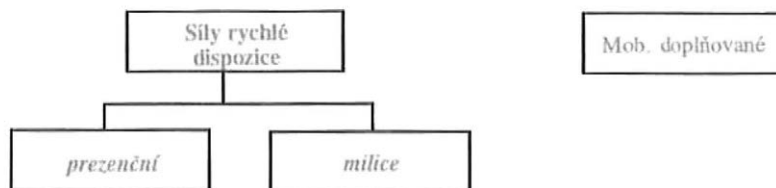
Jako „mobilní“ jsou nazývány síly okamžité reakce, složené z lehkých, mobilních, vzduchem přepravitelných jednotek v síle do praporu, jejichž vojáci pocházejí ze všech členských zemí paktu. Jejich úkolem je rychlé reagování na krizi a vytvoření podmínek pro zasazení hlavních sil.

Z této koncepce vychází také řešení v ozbrojených silách Německa. Zde je nejlépe patrné rozdělení pozemních sil:

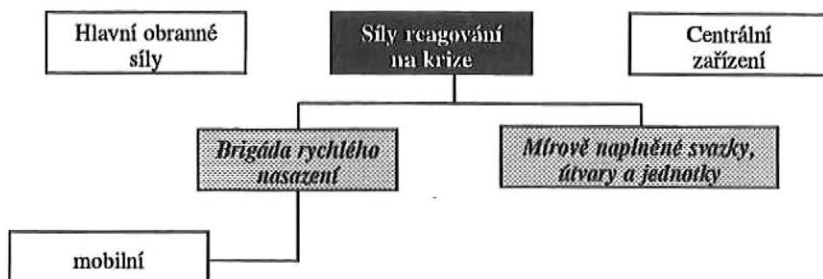
Síly reagování na krizi jsou již podle svého názvu určeny pro řešení krizových situací. Používají se podle rozhodnutí vlády nebo v souladu s posláním a úkoly NATO. Jejich hlavním úkolem je obrana Německa při jeho ohrožení, dále zabezpečují mobilizaci. Důležité je, že jsou součástí hlavních obranných sil.

Rakousko svoje ozbrojené síly rozděluje následovně:

Síly rychlé dispozice se používají v případě, že nehrozí přímé vojenské napadení Rakouska, ale vzniká konfliktní situace v příhraničním prostoru. Slovo „prezenční“ vyjadřuje mírovou naplněnost. Tyto síly jsou složeny ze všech druhů vojsk. Při eskalaci napětí zabezpečí mobilizaci a vytvářejí hlavní obranné síly.

Pro AČR navrhuji následující uspořádání:

Jak je uvedeno na schématu, síly *rychlého nasazení* AČR by měly rovněž dvě části. Základem by byla *brigáda rychlého nasazení* a současně by tvořila tzv. mobilní složku, s obdobným posláním, jako má NATO. Druhá část sil by se skládala z *mírově naplněných svazků, útvarů a jednotek všech druhů vojsk*.

Domnívám se, že takové uspořádání již z hlediska formálního vytváří předpoklady pro kompatibilitu s NATO.

Zásady pro výstavbu sil reagování na krizi AČR by byly obdobné jako v NATO a dalších dvou zemích. Především to, že tyto síly jsou mírově naplněné (nevyžadují mobilizační doplňování), jsou určeny k co nejrychlejšímu reagování na krizi, vytvářejí podmínky pro mobilizaci hlavních obranných sil a v případě války se zařazují do jejich sestavy.

Takto vytvořené síly odpovídají současným požadavkům na malé počty armád v míru, vycvičenost a připravenost k zasazení, plnění úkolů v širokém spektru od míru po válku, vybavenost moderní výzbrojí i profesionální naplněnost. Jsou také schopny pokrýt požadavky na nižší finanční náklady i kratší délku vojenské základní služby a současně splnit požadované úkoly.

Používám zde pojem *síly reagování na krizi*. Vycházím z toho, že takové by mělo být jejich poslání. Nevylučuji jiný název. Měl by však být český, pokud možno jednoznačně vystihující poslání a neumožňující nevhodný výklad. Zda je v současnosti v AČR používaný pojem *síly rychlého nasazení* vhodný, nám může ukázat krátký pohled na vývoj těchto sil.

Vyčleněné části vojsk, zahrnované pod pojem „*síly rychlého nasazení*“ a jiné adekvátní pojmy, měly své předchůdce již koncem minulého století. Byly to různé speciální, elitní jednotky a zejména cizinecké legie, např. ve Francii nebo Španělsku. Naše brigáda rychlého nasazení měla svého předchůdce v elitní jednotce československého zahraničního vojska v Rusku.

S vlastním pojmem *síly rychlého nasazení* se můžeme setkat až od druhé poloviny 70. let. Ozbrojené síly Francie poskytovaly na vyžádání vojenskou pomoc ve spřátelených zemích v Africe (Čad, Zair). To vyžadovalo mít lehké, dobře vyzbrojené a vycvičené, vzduchem přepravitelné síly, ale především schopné co nejrychlejšího zasazení. Obdobné síly s adekvátními úkoly si vytvářely i další země, jako např. USA, Velká Británie, Španělsko, Itálie a Belgie. Všechny tyto státy měly jedno společné - státní zájmy mimo vlastní území. V mnoha případech se jednalo o bývalé kolonie.

Pojem *síly rychlého nasazení* se stal aktuálnějším po ukončení studené války, když pominulo nebezpečí vojenského střetnutí dvou nepřátelských bloků. Nově vzniklá vojensko-politická situace ale přinesla nová rizika a ohrožení. Ty se staly časově a prostorově nevypočítatelnými a značně se rozšířily.

V 1. polovině 90. let se začíná používat spíše pojem *síly reakce*, které lépe vystihují potřebu celoevropského nebo i širšího pohledu na potřeby bezpečnosti. Cílem je reagovat na krizové situace a nedopustit jejich rozšíření na ozbrojený konflikt. Pojem *síly rychlého nasazení* spíše zůstává v oblasti ryze národních zájmů.

Domnívám se, že oprávněnost nové strategické koncepce NATO byla potvrzena válkou v Perském zálivu.

Po obsazení Kuvajtu iráckou armádou se vytvořila krizová situace. Hrozilo obsazení dalších arabských zemí. Bylo potřebné okamžitě vyslat síly, které by tomu zabránily. Proto armáda USA vyslala části 18. vvs, tvořící složku sil rychlého nasazení (reagování). Zaujetím bojových postavení daly tyto síly Iráku jasně najevo, že USA nedopustí další rozšiřování jeho výbojů. K agresi vůči dalším zemím skutečně nedošlo. Tím bylo splněno poslání sil, které reagovaly na krizovou situaci. Samy o sobě však nebyly dostatečně vybaveny na klasickou válku, tedy na sražení ozbrojených sil Iráku zpět na jeho území.

K provedení válečné operace na osvobození Kuvajtu bylo potřebné vytvořit operační uskupení s tankovými a mechanizovanými svazky. Ty také byly do této oblasti přisunuty a spojily se s již přítomnými silami rychlého nasazení. Toto uskupení také později splnilo stanovené cíle následující operace.

Zde je právě patrná úloha sil reagování na krizi a jejich časově omezená platnost úkolů. Mají dočasný charakter, ale důležité prvotní poslání.

Koncepce výstavby AČR by měla odpovídat ekonomickým možnostem ČR, reálně postaveným úkolům z hlediska současné i budoucí vojensko-politické situace, měla by využít zkušeností zahraničních armád. Naopak velmi důležitým požadavkem by mělo být, aby se žádné cizí zkušenosti nekopírovaly, ale tvořivě uplatňovaly na vlastní podmínky.

Strategická koncepce NATO může být příkladem hodným následování, i když se časový horizont vstupu do Aliance nebo dalšího přiblížení třeba i značně prodlouží. Aplikace této koncepce na podmínky AČR může přispět k optimálnímu využití stávajících sil a prostředků (zejména finančních), kladně působit na veřejné mínění (např. zkrácením doby vojenské základní služby) a umožnit konečně opravdový výcvik vojáků v plných jednotkách (to by mohlo vést ke zvýšení prestiže armády v očích obyvatelstva).

Cílem článku bylo pouze ukázat, že může existovat i jiný pohled na řešení problematiky budoucí koncepce AČR.